

ادبیات فارسی هفتم:
درس دوم چشمه ی معرفت
صفحه ۱۸

معنی لغات:

کنجکاو: جستجو برای یافتن چیزی
هیجان: برانگیختگی و التهاب درونی
معرفت: شناخت
گورا: خوشایند لذت بخش
یقین: اطمینان کامل/قطعی
عظمت: بزرگی شکوه
جاذبه: به سوی خود کشنده/ جذب کننده
اعجاز: کاری شگفت و عجیب انجام دادن
مذاب: ذوب شده /گداخته
سیراب: آنچه به اندازه آب خورده است
دیرینه: قدیمی
آداب دان: آگاه به راه و رسم معاشرت زندگی
وداع: خداحافظی
معصوم: بی گناه و پاک
زمزمه: خواندن آرام و زیر لب
غرور: احساس سربلندی به سبب موفقیت

برگ در ختان سبز در نظر هوشیار
هر ورقش دفتر ی است معرفت کردگار
از نظر انسان های باهوش، هر برگ سبز درخت، همانند کتابی است که انسان را به شناخت خداوند می
رساند.

در این بیت سعدی این نکته را بیان کرده است که انسان اگر به یک برگ درخت با دقت نگاه کند به وجود
خداوند پی خواهد برد. همانگونه که وقتی انسان به یک خانه یا یک وسیله ی دیگری نگاه می کند و بدون
این که سازنده ی آن را ببیند به وجود آن سازنده پی می برد.
از کتاب کوپر نوشته دکتر علی شریعتی
دیگر آثار: فاطمه فاطمه است،
اسلام شناسی

خودارزیابی صفحه ۲۱

خودارزیابی درس ۲ صفحه ۲۱

۱- در کلاس درس طبیعت چه زیبایی هایی را می توان درک کرد؟
عظمت، جلال و جاذبه ی خالق را می توان درک کرد.

۲- این دوبیت (مولوی) با کدام بخش از درس ارتباط دارد؟

این درختانند هم چون خاکیان
دست ها بر کرده اند از خاکدان

با زبان سبز و با دست دراز
از ضمیرخاک می گویند راز

بر روی سبزه ها و کشته های سیراب، درختان سرسبز باغ و صحرا را دیدیم که شاخه ی دست های خویش
را به آسمان برافراشته بودند و دعا می کردند.

۳- نمونه های دیگری زیبایی های آفرینش را بیان کنید.

گلزارها، ستارگان، رنگین کمان، بیابان ها،

۴- یک تشبیه و یک تشخیص در درس پیدا کنید و بنویسید.

تشبیه: نسیم مانند مادری مهربان و آداب دان به کودکان خویش، حق شناسی و ادب می آموزد.
تشخیص: آب با گام های استوار و امید وار، شتابان می رفت.

دانش های زبانی وادبی

درس دوم صفحه ۲۱

نکته اول:

انواع جمله

جمله: کلمه یا مجموعه ای از کلمات است که پیامی را از یک شخص به
دیگر می رساند.

جمله از نظر پیام و مفهوم یا شیوه ی بیان :

۱- خبری: خبری را به ما می رساند. (علامت این نوع جمله (.) می باشد.)

سال تحصیلی با مهر آغاز می شود.

۲- امری: کاری را درخواست می کند. (علامت این نوع جمله (.) می باشد.)

فعل امر دو ساخت دارد:

دوم شخص مفرد بدون شناسه مانند
برو/ بخوان/ بنشین گاهی نشانه "ب" از اول فعل امر حذف می‌شود.

مانند رو که در خانه ی خود بسته ایم
دوم شخص جمع مانند: بروید/ بخوانید/ بنشینید

۳- پرسشی: سؤالی را مطرح می کند. (علامت این نوع جمله (؟) می باشد.) جمله پرسشی به دو گونه می
آید همراه با نشانه های پرسشی آیا؟ چگونه؟ چرا؟ مگر؟ کدام؟ کدامین؟ و هیچ؟ مانند آیا درس خوانده ای؟

بدون نشانه های پرسشی و مانند درس خوانده ای؟

در این جمله ها از طریق تغییر لحن و آهنگ متوجه می شویم که جمله پرسشی است .

۴- عاطفی: یکی از عواطف انسان مانند: تعجب، تأسف، آرزو، دعا، نفرین و... را بیان می کند. (علامت این نوع
جمله (!) می باشد.)

* جمله هایی که به وسیله ی آنها برای کسی دعا می کنیم، «جمله ی دعایی»
نامیده می شوند. فعل این نوع جملات معمولاً «باد - مباد - مبادا - بادا» می باشد و
این جمله ها «جملات عاطفی» هستند .

تمرین:

نوع جمله های زیر را از لحاظ پیام و محتوا مشخص کنید.

۱. بر ورق سبز برگ، خط خدا را بخوان

۲. آفرین جان آفرین پاک را!

۳. مردم بالا دست چه صفایی دارند!

۴. با بهاری که می‌رسد از راه

سبز شو تازه شو بهاری شو

با خودش زیر لب چنین می گفت:

۵. آرزوهایتان چه رنگین است

۶. شبروان مست ولای تو علی

جان عالم به فدای تو علی

۷. چه فرهادها مرده در کوه ها

چه حلاج ها رفت بر دارها

۱۱/ امری ۲ و ۳ و ۵/ عاطفی ۴/ امری ۴/ خبری ۶/

نکته دوم:

کلمات هم خانواده:

واژه های هم ریشه که با هم ارتباط معنایی دارند را هم خانواده گویند.

در هم خانواده لغات عربی سه حرف اصلی کلمه باید به ترتیب در کلماتِ دیگر تکرار شوند تا بتوانند با یکدیگر هم خانواده باشد.

ظالم: ظلم، مَظالم، مَظلوم، ظُلُمات، ظَلَمَت

مسائل: مسأله، سؤال، سائل و..

شاهد: شهید، شَهِدا، مشهد و

ظاهر: تَظَاهِر، مُتَظَاهِر، مَظَاهِر، ظَوَاهِر، مَظْهَر، نُظْهُور و..

مُتعال: تعالی، مُتعالی، عالی، اعلا، علیا و...

جماعت: جُمعه، جامع، اجتماع، جمیع، مجتمع، جوامع و ...

نکته

در فعل ها، بن فعل، چه بن ماضی و چه بن مضارع می تواند به عنوان هم خانواده به کار رود. مانند:

روان : رفتار، روش، رفته، رونده و

دیدار: بینا، بینش، دیده، دیده بان، بیننده و...

املا در دوره متوسطه، شامل دو بخش است:

متن املا به صورت تقریری

فعالیت های که هدف تقویت املا و درست نویسی دارند.

نوشتن صفحه ۲۲

۱. کلمه ها و ترکیب های مهم املائی درس را بنویسید. غرق فهمیدن، چشمه های معرفت، اعجاز، زلال،

کشته های سیراب، سبزه های معصوم، ساقه، غرور، مذاب، لطیف

۲. برای هر کلمه، یک هم خانواده بنویسید.

اعجاز -> معجزه

غرق -> غریق

نقطه -> نقاط

معصوم -> معصومه

۳. در متن زیر چند غلط املائی وجود دارد؛ آنها را پیدا کنید و شکل صحیح آنها را بنویسید.

کودکان بر نشاط گل بوته ها و نوجوانان امیدوار زرت ها در گوش نسیم عامین می گفتند و من با قرور و

مهربانی و خشنودی، باغ و سحرا را تماشا می کردم.

۴. غلط: ذرت، آمین، غرور، صحرا

روان خوانی صفحه ۲۳ کژال

لُپ: گونه

قن‌داقه: پارچه ای که نوزاد را در آن می پیچند

روله: فرزند به زبان کردی

گالش: نوعی کفش قدیمی

(کفش لاستیکی)

خیش: وسیله ای برای شخم زدن / گاو آهن

پاره ی تن: فرزند عزیز(کنایه)

مویه: گریه کردن

مویه کنان: گریه کنان

زار زدن: گریه کردن

دایه: مادر

هراسان: ترسان

خرناسه: صدایی که در حالت خواب از گلو بیرون می آید.

معطل: منتظر/ بی کار / بلا تکلیف

مجال: فرصت/ وقت لازم

زُل زدن: خیره شدن

پا برهنه: بدون کفش

تقلا: کوشش / تلاش

هق هق: صدای بریده بریده ی گریه طولانی

خشکش زد: مات و مبهوت شد

دهکده تازه از خواب بیدار شده بود : صنعت تشخیص

دهکده: منظور مردم دهکده

پوست برتن کژال خراشید: کنایه از ترسیدن است

روناک را تنگ به خود فشرد: سفت در بغلش گرفت

تپه قد کشیده بود: صنعت تشخیص منظور بزرگ به نظر آمدن تپه است می ج هید: می پرید

زمین را خیش می کشید: به خاک های روی زمین چنگ می انداخت

صورت خراشید: منظور کندن صورت با ناخن از شدت ترس و اضطراب

گام انداخت: حرکت کرد/ دوید

دندان بر دندان می سایید کنایه از عصبانی شدن و حرص خوردن

سنگ های سخت: ترکیب وصفی سخت: سفت و محکم

چشم های خون گرفته: کنایه از عصبانیت زیاد و قصد کشتن کسی را

داشتن

اندوه: غم و ناراحتی

خاکت بر سر: جمله ی دعایی منفی، یعنی ان شالله بمیری

طفل: بچه

درک و دریافت: صفحه ۲۹

۱. به نظر شما کدام یک از شخصیت های داستان، اهمیت بیشتری دارد، چرا؟ کژال، زیرا شخصیت اصلی داستان است، و نحوه رفتار و برخورد او برای خواننده مهم است.
۲. اگر شما به جای نویسنده بودید، داستان را چگونه تمام می کردید؟
به عهده دانش آموز...